

VOLUME-3, ISSUE-6

SAYYOHLIK INNOVATSIYALAR MODELINING DIFFERENSIAL
TENGLAMALARI.

Alibekov Sayfulla Abduganiyevich Dotsent ,

Xoliqova Manzura Qoyirovna Assistent

Toshkent Davlat Agrar Universiteti

tel.:+998934758834, manzuraxoliqova37@gmail.com

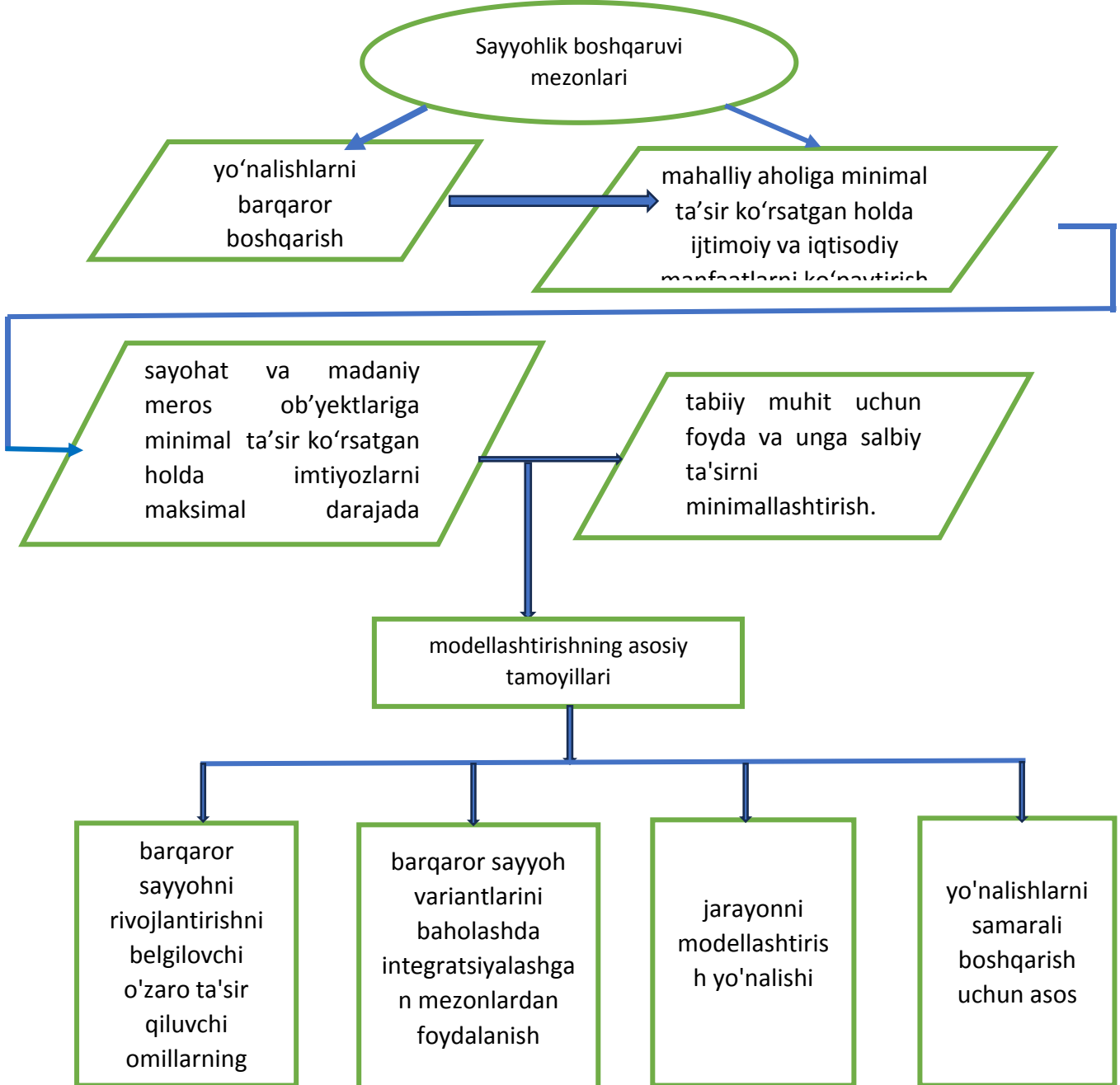
<tel:901875432>, alibekovsayfulla@gmail.com

Annotatsiya. Maqolada O'zbekistonda sayyohlik sohasini rivojlantirish , uni dinamik xususiyatlari, tamoyillari haqida ma'lumotlar keltirilgan. Shu jumladan kiruvchi va chiquvchi oqimlarning darajalari o'rtasidagi farqlar formulalar bilan ko'rsatib berilgan. Sayyohlik boshqaruv mezonlarini, modellashtirishning asosiy tamoyillari bilan bog'liqlik algoritmi tuzilgan. Sayyoh sohasidagi iqtisodiy jarayonlarning modellarini differensial tenglamasi keltirib o'tilgan.

Kalit so'zlar. Model, sayyoh, ob'yekt, boshqaruv, parametr, dinamik xususiyat, algoritmi, modellashtirish, differensial tenglama

O'zbekistonda sayyohlik sohasini rivojlantirishda boshqaruvning samarali imkoniyatlaridan foydalanish va bu imkoniyatlarni isbotlash uchun boshqa vositalarga nisbatan tejamkor usulda foydalanish imkoniyati kelib chiqadi. Nafaqat O'zbekistonda , balki dunyo bo'yicha sayyohlik sohasining holati va dinamik xususiyatlarini belgilovchi asosiy omillar o'rtasidagi o'zaro ta'sir va o'zaro bog'liqlik mavjud. Ixtiyoriy hududda sayyohlik sohasining algoritmlari va modellarini qurishda uning iqtisodiy, statistik rivojlanish parametrlari, atrof-muhit sharoitlari, ijtimoiy munosabatlar xususiyatlari, shuningdek, ixtiyoriy aniq bir hududning tabiiy, ma'naviy va madaniy salohiyati hisobga olinishi kerakligi ko'rsatilgan. Sayyohlik parametrlarini shakllantirishda boshqarishni samarali tashkil etish alohida ahamiyatga ega bo'lib hisoblanadi. Quyidagi algoritmda sayyohlik boshqaruvining quyidagi asosiy mezonlari taklif etiladi:

VOLUME-3, ISSUE-6

Sayyohlik sohasining matematik modelini ishlab chiqishda uning rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillarni ikki guruhga ajratish mumkin:

bir tomondan "tajribali" turistlar va yangi kelganlar o'rtasidagi shaxslararo aloqalarni hisobga olish kerak. Sayyohlik tizimi innovatsiyalar tarqalishining noxizizli differentsial tenglamasi sifatida barqaror sayyoh modelining jamlangan ko'rinishini taqdim etadi. Differentsial tenglamani S shaklidagi egri chiziq shaklida hisoblashga olib keladi. Innovatsion jarayonlarning sayyohlikni rivojlantirishga ta'sirini tushunish uchun sayyohlar bilan bog'liq innovatsiyalar bilan shug'ullanadigan shaxslarning statistik taqsimotini yillar kesimida tahlil qilish kerak bo'ladi.

Sayyohlik sohasining matematik modelini ishlab chiqish jarayonida uning rivojlanishiga ta'sir qiluvchi ikki guruh omillarni hisobga olish kerak degan xulosaga keldi: "tajribali" sayyohlar va yangi kelganlar o'rtasidagi shaxslararo aloqalar; bir tomondan,

VOLUME-3, ISSUE-6

reklama va sayyohlik kompaniyalarining ta'siri - boshqa tomondan. Turistik innovatsiyalarning tarqalishi uchun nochiqli differensial tenglama ko'rinishida barqaror sayyoh modelining jamlangan ko'rinishi berilgan.

Aynan shu mezonlar barqaror sayyoh modellarini ishlab chiqish va ulardan foydalanishda mintaqaviy hokimiyat organlarining samarali va kerak bo'lgan asosiy qarorlarini topish va ularni asoslash uchun asosiy mezon bo'lishi kerak.

modellashtirishning asosiy uchta tamoyili mavjud.

Birinchisi, sayyohlikni rivojlantirishni belgilovchi o'zaro ta'sir qiluvchi omillarni tizimli ko'rib chiqish.

Ikkinchisi - barqaror sayyoh parametrlarini baholashda integral mezonlardan foydalanish.

Uchinchisi, modellashtirish jarayonining maqsadli manzilni samarali boshqarish tizimini asoslashga qaratilganligi.

O'zaro ta'sirlar va o'zaro ta'sirlarning jamlangan sxemasining eng yaxshi rasmiy ko'rinishi chiziqli bo'lmagan ko'rinishda taqdim etilgan innovatsiyalarning tarqalishi modeli (bizning holimizda sayyoh innovatsiyalari modeli) hisoblanadi. differensial tenglama

$$\frac{dy}{dt} = a \cdot \frac{(N-y)}{N} \cdot y + M(t) \cdot b \cdot \frac{(N-y)}{N} - g \cdot y, \quad (1)$$

bu erda N va y harflari hali ham haqiqiy va potensial turistlar sonini ko'rsatadi;

a va b harflari esa ko'rsatilgan vaqt birligida muayyan shaxsning barqaror sayyohlik jarayonlariga innovatsion jalb qilish ehtimoli (bu ehtimollar o'zaro ta'sir qiluvchi ko'plab ijobiy va salbiy omillarga bog'liq);

g harfi - turli xil salbiy omillar, sharoitlar va kamchiliklar tufayli vaqt birligida sayyoh innovatsiyasini "unutish" ehtimoli;

M(t) funksiyasi mintaqada barqaror sayyohlikni rivojlantirish uchun marketing faoliyatining intensivligi va sifatini aks ettiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Minaev, V.A., Rassokhina, T.V., Seselkin, A.I. Rossiiskii rynok sel'skogo sayyoha: sovremennoe sostoianie, factory ustoichivogo razvitiia, osobennosti upravleniia [The Russian market of rural tourism: the current state, factors of sustainable development, management features] // Vestnik Assotsiatsii vuzov sayyoha i servisa [Universities for tourism and service Association Bulletin]. – 2015. – №1(9). – pp. 5–13.
2. Kak upravliat' massovym soznaniem: sovremennye modeli [How to manage mass consciousness: the current models] / V.A. Minaev, A.S. Ovchinskii, S.V. Skryl', S.N. Trostianskii. – M.: RosNOU, 2013. – 200 p.
3. Международный конкурс научных работ ООО “ NATIONAL PUBLICATION ” Лучшая научная статья ЧАСТЬ II, 2023 года
4. Suv va yer Resurslari *Agrar-gidromeliorativ ilmiy-ommabop Jurnal* 1-son (2021 yil)
5. «BEST PUBLICATION» *Ilmiy tadqiqotlar markazi* © “Yangi O'zbekistonda innovatsion tadqiqotlar” xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya doirasidagi “Intellectual izlanuvchi” xalqaro ko'rik tanlovining

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-3, ISSUE-6

MATERIALLARI TO'PLAMI 2023-yil

6. SCIENCE AND INNOVATION INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL
VOLUME 1 ISSUE 7 UIF-2022: 8.2 | ISSN: 2181-3337 , 2023-yil 21-yanvar, 3 QISM

